

Ala xa masenyi Annabi Daniyeli be Masenyi nde yi Kitaabui xa fe ra

Annabi Daniyeli xa Kitaabui fee masenma naxee dangixi Babilon boxi ma. Ala nu bara a niya Babilon mangɛ xa Isirayilakae xanin, e xa lu konyiya kui e xa yunubie xa fe ra. Na mangɛ naxa segetala xaranxi ndee tongo, e xa findi a xa walike xungbee ra a xa banxi kui. Annabi Daniyeli nu na na mixie ya ma.

Alatala naxa a masen Babilonkae be Daniyeli saabui ra, senbe luma ne mixi yi ra naxan Ala xa seriye rabatuma temui birin. Daniyeli to tondi se raharamuxi donde, Ala naxa yalanyi fi a ma dangife a booree ra. A to tondi kuyee batude, Ala naxa a ratanga faxe jaaxi ma. A to tondi sali rabɛpinde, Ala naxa a rakisi yete xaapɛxie ma. Ala naxa kaabanakoe gbegbe raba Daniyeli saabui ra a xa danxaniya xa fe ra.

Bafe na fe mooli ra, yi kitaabui fe gbegbe masenma ne mixie be dunija jɛrɛ ki xa fe ra. Alatala findixi dunija mangɛ birin xa mangɛ xungbe nan na. Na kui a dunija si mangɛyae rapɛrema ne alo a wama a xɔn ma ki naxe. Na fe toma yi kitaabui kui, a fa findi fahaamui ra won be Ala xa mangɛya xa fe ra. Won noma ne limaniya sotode na marakolonyi kui.

Ala xa won mali alako won xa fahaamui nun limaniya soto yi kitaabui saabui ra. Amina.

Ala xa masenyi Annabi Daniyeli be

Annabi Daniyeli sigafe Babilon boxi ma

¹ Yudaya mange Yehoyakimi xa mangeya ne saxan nde ra, Babilon mange Nebukadansari naxa siga Darisalamu gere, a xa soorie fa menni rabilin gere ki ma.

² Marigi naxa Yudaya mange Yehoyakimi sa e belexe, a nun Ala xa horomobanxi yirabase seniyenxi ndee. Mange Nebukadansari naxa nee xanin Babilon boxi ma a xa ala xa banxi kui, naafuli ragatama dennaxe.

³ Mange naxa a fala Asipenasi be, a xa walikée xa mange, a xa Isirayila fonike ndee sugandi mange xabile ya ma, xa na mu kuntigi denbayae ya ma.

⁴ A xa xaxilima xaranxie sugandi naxee fate yalanxi, naxee tofan, alako e xa no walide mange xa banxi kui, e man xa Babilon xui nun a sebeli xori xaran.

⁵ Mange naxa donse nun weni itaxun e ma, e baloma naxan na ne saxan bun ma. Na dangi xanbi, e xa so walife mange be.

⁶ Yudayaka naxee nu na e ya ma, nee nan ya: Daniyeli, Xananiya, Mikayeli, nun Asaraya.

⁷ Mange xa walikée xunyi naxa xili neene sa e xun ma. A naxa Daniyeli xili sa «Beletesasari.» A naxa Xananiya xili sa «Sadiraki.» A naxa

Mikayeli xili sa «Mesaki.» A naxa Asaraya xili sa «Abedinego.»

⁸ Daniyeli naxa nate tongo a xa a yete ratanga mangε xa donse raharamuxie nun a xa weni ma. A naxa walikεε xa mangε mayandi a xa tin na ra.

⁹ Ala to nu bara a ragiri Daniyeli xa rafan a ma, walikεε xa mangε naxa dipe a ma.

¹⁰ A naxa a fala a be, «N bara gaaxu n ma mangε ya ra, naxan bara donse nun minse itaxun wo ma. Xa a sa wo to, wo fate baxi wo ma, wo fate mu fan alo booree, mangε fama ne n xunyi bade n de i.»

¹¹ Daniyeli naxa a kantama yaabi, walikεε xa mangε nu bara naxan ti Daniyeli, Xananiya, Mikayeli, nun Asaraya xun ma,

¹² «I xa muxu mato xi fu bun ma. Sansi bogie nun ye gbansan so muxu yi ra.

¹³ Na dangi xanbi, i xa muxu lahale nun booree lahale mato, naxee mangε xa donse donma. Na temui, i xa nate tongo i rabafe ma.»

¹⁴ E kantama naxa tin na ra, a xa e mato xi fu bun ma.

¹⁵ Xi fu to dangi, e lahale nu fan dangi booree ra, naxee nu mangε xa donse donma.

¹⁶ Na nan a toxi, e kantama naxa sansi bogie so e yi ra mangε xa donse nun weni noxoε ra.

¹⁷ Ala naxa fe kolonyi, lonni, nun fahaamui fi yi fonike naani ma. Daniyeli naxa no laamatunyeie nun xiyeie fasaride.

¹⁸ Waxati to non, mangε nu bara naxan fala, walikεε xa mangε naxa e mati Nebukadansari yire.

¹⁹ Mange xungbe to γε woyende e ra, a naxa a kolon e maniyε mu nu na boore fonikee ya ma. Mixi yo mu a kenεn alɔ Daniyeli, Xananiya, Mikayeli, nun Asaraya. Na kui, e naxa so walife mangε bε.

²⁰ Mange to e maxɔrin fe kolonyi, lonni, nun fahaamui ma, a naxa a kolon e xa yaabie fan Babilɔn karamɔxɔεε nun sematoe gbε bε dɔxɔ fu.

²¹ Daniyeli naxa lu na wali kui han Sirusi xa mangεya jε singe ra.

2

Mangε xa xiye

¹ Nebukadansari xa mangεya jε firin nde ra, a naxa xiye nde sa. A xaxili naxa ifu han a mu nɔ xide.

² A naxa karamɔxɔεε, sematoeε, mandurulae, nun Babilɔn sεrεxεdubεε xili alako e xa a xa xiye tagiraba a bε. E naxa fa, e ti a ya i.

³ Mange naxa a masen e bε, «N xiye nde nan saxi, naxan bara n xaxili ifu. A xɔli n ma n xa na xiye kui ife kolon.»

⁴ Babilɔn sεrεxεdubεε naxa mangε yaabi Arami xui ra, «Muxu xa Mangε, Ala xa simaya fi i ma. I xa xiye yaba i xa konyie bε, alako muxu xa na tagiraba i bε.»

⁵ Mange naxa a fala sεrεxεdubεε bε, «N ma natε tongoxi nan ya: Xa wo mu n ma xiye nun a kui ife tagiraba n bε, n wo ibolonma nε a xuntun xuntunye ra, n wo xa banxie fan kana.

⁶ Kɔnɔ xa wo nɔ n ma xiye nun a kui ife tagirabade n bε, n harige nun binyε gbege fima

ne wo ma. Awa, wo n ma xiye nun a kui ife tagiraba n be keren na.»

⁷ E naxa mange yaabi, «Mange, i xa na xiye masen muxu be alako muxu xa a tagiraba i be.»

⁸ Mange naxa a fala e be, «N a kolon wo wama waxati tongofe a fe ma, barima wo a kolon n mu n ma nate tongoxi kanama!

⁹ Konɔ xa wo mu n ma xiye tagiraba n be, wo birin fama ne na naxankate sɔtɔde. Wo wama n madaxufe wule nan na han n xa n ma nate masara. Wo n ma xiye tagirabama n be na nan ma keren na, alako n xa a kolon wo fata na rabade.»

¹⁰ Serexedubee naxa mange yaabi, «Mange, mixi yo mu na yi dunɔpa bende fuɔi fari naxan nɔma yi yaamari rabade. Na nan a toxi mange yo mu na naxan yi fe mooli maxɔrinma a xa karamɔxɔee, sematoe, nun serexedubee ma, hali a senbe to gboxi.

¹¹ I naxan maxɔrinxi, na xɔrɔxɔ. Mixi yo mu nɔma na yaabi sode i yi ra fo alae, konɔ nee mu doxoxi adamadie tagi.»

¹² Na kui, mange naxa xɔnɔ e ma, a boɔe naxa te han a yamari fi Babilɔn lɔnnilae birin xa faxa.

¹³ Mange to yaamari fi lɔnnilae birin xa faxa, xɛerae naxa siga Daniyeli nun a booree fende alako e xa e fan faxa.

¹⁴ Mange kantamae xunyi Ariyoki to mini Babilɔn lɔnnilae faxade,

¹⁵ Daniyeli naxa a maxɔrin mayandi ra, «Munfe ra mange yi yaamari xɔrɔxɔe mooli fixi?» Ariyoki naxa na tagi raba Daniyeli be.

¹⁶ Na temui Daniyeli naxa siga mange yire, a fa a mayandi a xa temui nde fi a ma alako a xa nɔ na xiye nun a kui ife fasaride a be.

¹⁷ Daniyeli naxa siga a xɔnyi, a yi fe birin masen a boore Xananiya, Mikayeli, nun Asaraya be.

¹⁸ A naxa a fala e be, e xa Koore Ala makula a xa kinikini e ma, a xa yi gundo masen e be, alako Daniyeli, a booree, nun Babilon lonnilae birin naxa faha.

¹⁹ Na kɔe ra, Ala naxa na xiye xa gundo masen Daniyeli be laamatunyi ra. Daniyeli naxa Koore Ala tantu

²⁰ yi masenyi ra,

«Ala xili xa tantu temui birin,
dan mu na naxan ma,

²¹ barima a tan nan gbe na fe kolonyi nun senbe
ra.

A tan nan waxati nun a keɲa masarama.

A tan nan mangee bama,
a tan nan mangee rasabatima.

A lonni fima lonnilae ma,
a xaxili fanyi fima xaxilimae ma.

²² A gundo tilinxi makenenma,
a fe nɔxunxi raminima naiyalanyi ra.

²³ N benbae Marigi Ala,
n i matɔxɔma, n i tantuma,
lonni nun senbe xa fe ra i naxan fixi n ma.
I bara n nakolon fe ma, muxu naxan maxɔrinxi
i ma,

i bara muxu rakolon mange xa xiye ra.»

²⁴ Na temui Daniyeli naxa siga Ariyoki yire,
mange yaamari fi naxan ma a xa Babilon

lɔnnilae faxes. A naxa a fala a be, «I naxa Babilon lɔnnilae faxes. I xa n mati mangɛ xɔnyi, n xa a xa xiye tagi raba a be.»

²⁵ Ariyoki naxa Daniyeli mati mangɛ yire keren na, a fa a fala a be, «Mangɛ, n bara Yudayaka nde to na mixi suxuxie ya ma, naxan nɔma i xa xiye tagi rabade.»

²⁶ Mangɛ naxa Daniyeli maxɔrin, naxan xili Beletesasari, «I tan nɔma n ma xiye nun a kui tagirabade n be?»

²⁷ Daniyeli naxa mangɛ yaabi, «Mangɛ, i fe nɔxunxi naxan maxɔrinxi lɔnnilae, sematɔe, karamɔxɔɛɛ, nun mandurulae ma, e mu nɔma na tagirabade.

²⁸ Kɔnɔ Ala, naxan na koore ma, a tan nan nɔma fe nɔxunxie makenɛnde. A bara Mangɛ Nebukadansari rakolon naxan fama rabade. I xa xiye nun i xa laamatunyiɛ nan ya, i naxan toxi i xa sade ma.

²⁹ Mangɛ, i to i sa, i naxa i maɔxun fee ma, naxee fama rabade. Na kui, naxan fe nɔxunxie makenɛnma, a bara i rakolon fee ma naxee fama rabade.

³⁰ Xa yi fe nɔxunxie bara makenɛn n be, na mu rabaxi xe barima n ma lɔnni to gboxi boore gbe be. Yi bara makenɛn n be alako mangɛ xa na kui kolon a naxan maɔxunxi a xaxili ma.»

³¹ «Mangɛ, i bara gɛmɛ masolixi belebele to i xa laamatunyi kui. A nu tixi i ya ra, a nu yanbafɛ, a nu magaaxu.

³² A xunyi nu yailanxi xɛɛma ra, a kanke nun a belexɛ gbeti ra, a furi nun a tabe yɔxui ra,

³³ a belɛnyi wure ra, a sanyi wure nun bɛndɛ ra.

³⁴ I nu a matofe tɛmɛi naxɛ, gɛmɛ nde naxa iboo, koo adama belexe xa mu a booxi. Gɛmɛ ibooxi naxa sin na gɛmɛ masolixi sanyi ma, naxan nu yailanxi wure nun bendɛ ra. A naxa e i wuru.

³⁵ Wure yo, bendɛ yo, yoxui yo, gbeti yo, xɛɛma yo, na birin naxa iwuru, a lu alo sansi xori fenta lonyi ma, foye naxan fama sogofure ra. Koo gɛmɛ naxan sinxi gɛmɛ masolixi ma, na naxa findi geya belebele ra, a boxi birin nafe.»

³⁶ «Xiye nan na ki. Yakosi muxu xa a tagiraba mangɛ bɛ.

³⁷ Mangɛ, mangɛɛ xa mangɛ na i tan na, barima Koore Ala nan na mangɛya fixi i ma senbɛ nun binyɛ ra.

³⁸ A tan nan i doxoxi mixi, sube, nun xoni birin xun ma. A bara na noɛ fi i ma. Na nan na ki, i tan nan na xɛɛma xunyi ra.

³⁹ I na dangi, mangɛya gbete kelima nɛ naxan senbɛ xurun i bɛ. Na dangi xanbi, mangɛya saxan nde naxan luma alo yoxui, na fan fama nɛ dunija birin yamaride.

⁴⁰ Mangɛya naani nde nan fan fama, naxan xoroxo alo wure. Wure se birin butuxunma ki naxɛ, na mangɛya fan a booree butuxunma na ki nɛ.

⁴¹ I bara a sanyie nun a sansolee to. E rafalaxi wure nun bendɛ masunbuxi nan na. Na nan a masenxi lanyi mu luma na mangɛya kui. Koo senbɛ nde tan luma nɛ na mangɛya kui alo na wure xoroxoɛ a masenma ki naxɛ.

⁴² Sansole naxee yailanxi wure nun bendɛ ra, a masenma nɛ a na mangɛya senbɛ gbo, koo senbɛ yo mu a ra yire ndee.

⁴³ I bara wure nun bende masunbuxi to, na findixi na mixie nan na, naxee lanyi xirima e boore tagi, kɔnɔ na lanyi mu xirima a fanyi ra, alo wure nun bende mu a bore suxuma a fanyi ra ki naxe.»

⁴⁴ «Na mangɛe xa waxati, Koore Ala mangɛya nde raminima nɛ naxan mu kanama abadan. Na mangɛya mu luma jama gbete xa yaamari bun ma. A fama nɛ na mangɛya birin iwurude. A mu kanama abadan.

⁴⁵ Na kui i bara na gɛmɛ to, naxan kelixi geya ma kɔnɔ mixi belexe xa mu a bɔɔxi. Na gɛmɛ bara wure, yoxui, bende, gbeti, nun xɛɛma iwuru. Ala Xungbe bara mangɛ rakolon yi fee ma naxee fama rabade. Yi xiye nɔndi yati nan a ra. N naxan birin tagirabaxi i be, i lanma i xa la a ra.»

⁴⁶ Na tɛmui Mangɛ Nebukadansari naxa a yatagi rafelen bɔxi ma Daniyeli bun ma. A naxa yaamari fi a sɛrɛxe nun surayi xa ba a be.

⁴⁷ Mangɛ naxa a masen Daniyeli be, «Wo Marigi Ala xungbo alae birin be, a tan nan na mangɛe birin Marigi ra. A gundoe makenɛnma, alo a yi gundo makenɛnxi i be ki naxe.»

⁴⁸ Mangɛ naxa Daniyeli binya, a naafuli gbegbe fi a ma. A naxa a findi xunyi ra Babilɔn bɔxi nun lɔnnilae birin xun ma.

⁴⁹ Daniyeli naxa mangɛ maxandi a xa a lu Sadiraki, Mesaki, nun Abedinego fan xa mangɛ wali raba Babilɔn bɔxi ma. Daniyeli naxa findi mangɛ Nebukadansari rasima ra.

Nebukadansari xa kuye

¹ Mange Nebukadansari naxa kuye nde yailan xεεma ra. A xa kuye nongon ya tongo senni, a xa gboe fan nongon ya senni. A naxa a ti Dura geya bunyi Babilon boxi ma.

² Mange Nebukadansari naxa a rasimae, kuntigie, gominae, seriyesae, naafuli ragatae, sebelitie, kiitiseae, nun boxi mangedie birin maxili alako e xa fa mange xa kuye mato.

³ Awa, mange rasimae, kuntigie, gominae, seriyesae, naafuli ragatae, sebelitie, kiitiseae, nun boxi mangedie birin naxa e malan mange xa kuye matode. E naxa ti kuye ya i, Mange Nebukadansari nu bara naxan ti.

⁴ Mange xa xui madangi naxa a fala a xui itexi ra, «Si birin, bonsœ birin, xui birin falae, mange xa yaamari nan ya:

⁵ Wo na sarae, xulee, korae, nun maxase mooli birin xui me temui naxe, wo xa wo felen boxi, wo kuye batu, Mange Nebukadansari naxan yailanxi xεεma ra.

⁶ Naxan yo mu bira a bun ma, a a batu, na kanyi wolima ne te belebele xœœra keren na.»

⁷ Na nan a to, si nun bonsœ birin to sarae, xulee, korae, nun maxase mooli birin xui me, e naxa e felen kuye be, e a batu, Mange Nebukadansari naxan yailanxi xεεma ra, a a ti naa.

⁸ Na waxati yati kui, serexedube ndee naxa fa Yuwifie kalamude.

⁹ E naxa a fala Mange Nebukadansari be, «Mange, simaya xa lu i be!

¹⁰ I bara yaamari fi mixi birin xa e felen kuye be, e a batu, e na sarae, xulee, koraе, nun maxase mooli birin xui me temui naxe.

¹¹ I man yaamari fixi ne a mixi naxan yo mu a felen boxi ma, a na kuye batu, na kanyi wolima ne te belebele xora.

¹² Kono Yuwifi ndee na, i bara naxee ti mangedie ra Babilon boxi ma, naxee xili Sadiraki, Mesaki, nun Abedinego, nee bara tondi i xa yaamari rabatude. Mange, e mu i xa alae batufe. Hali yi kuye i naxan yailanxi xema ra, i a ti be, e mu tinxi a batude!»

¹³ Nebukadansari boje naxa te, a xono a paaxi ra. A naxa yaamari fi e xa fa Sadiraki, Mesaki, nun Abedinego ra. Xerae naxa fa na xeme ra mange xon.

¹⁴ Nebukadansari naxa a fala e be, «Sadiraki, Mesaki, nun Abedinego, nondi na a ra, wo mu n ma alae batufe, wo man mu yi kuye fan batufe n naxan yailanxi xema ra, n a ti be?

¹⁵ Yakosi, wo na fa sarae, xulee, koraе, nun maxase mooli birin xui mede, wo xa wo felen boxi ma yi kuye be. N kuye naxan yailanxi, wo xa a batu, xa na mu a ra n wo wolima ne te belebele xora keren na. Ala mundun noma wo ratangade n belexe i?»

¹⁶ Sadiraki, Mesaki, nun Abedinego naxa Mange Nebukadansari yaabi, «Hali muxu mu muxu yete xun mafala.

¹⁷ Xa wo muxu woli te belebele xora, muxu Marigi Ala, muxu naxan batuma, na noma muxu ratangade i belexe i.

¹⁸ Hali a mu sa a raba, mange, i xa a kolon muxu mu noma i xa alae batude, muxu mu noma

muxu felende yi kuye βε, i naxan yailanxi χεεμα ra.»

¹⁹ Nebukadansari naxa χονο e ma a πααχι ra, a yatagi naxa masara Sadiraki, Mesaki, nun Abedinego xili ma. Nebukadansari naxa yaamari fi e xa τε xa wolenyi xun masa δοχο solofere dangi a forima ki ra.

²⁰ A naxa a xa σοορι gbangbalanyi ndee yamari, e xa Sadiraki, Mesaki, nun Abedinego xiri, e xa e woli τε belebele χοορα.

²¹ E naxa na χεμε saxanyi xiri, nun e xa sosee ra, e xa donma xungbee ragoroxi e ma, e e woli τε belebele χοορα.

²² Mange to bara a fala τε xa wolenyi xun xa masa, σοορι naxee Sadiraki, Mesaki, nun Abedinego woli τε χοορα, e tan yati naxa gan, e faza τε xa wolenyi ma.

²³ Sadiraki, Mesaki, nun Abedinego naxa bira τε belebele χοορα, e xirixi.

²⁴ Na temui gaaxui naxa mange Nebukadansari suxu, a keli keren na. A a fala a rasimae βε, «Won mu mixi xirixi saxan xa woli τε χοορα?» E naxa mange yaabi, «Iyo mange!»

²⁵ A naxa a fala e βε, «Κονο n mixi naani nan tofe yi ki, e mu xirixi, e na e ηερεφε τε χοορα, e mu τοοροφε hali. Na naani nde tan παν maniyε maleke ra.»

²⁶ Nebukadansari naxa a μακορε τε belebele ra, a e xili a xui itexi ra, «Sadiraki, Mesaki, Abedinego, Ala Xungbe xa konyie, wo mini, wo fa be.» Sadiraki, Mesaki, nun Abedinego naxa mini τε χοορα.

²⁷ Mange rasimae, kuntigie, gominae, nun mange xa lonnilae naxa e maso e ra. E naxa a

to, te mu sese rabaxi e fate ra. E xunsexee nun e xa sosee sese mu ganxi. Te xiri yati mu nu na e ma.

²⁸ Nebukadansari naxa a masen, «Tantui na Sadiraki, Mesaki, nun Abedinego Marigi Ala be. A tan nan a xa maleke xexi a xa konyie ratangade. E nu bara la a ra han e naxa tin faxafe ra, alako e naxa mange xa yaamari rabatu, naxan findi ala gbete batufe ra bafe e Marigi Ala ra.

²⁹ N ma yaamari neene nan ya: mixi yo fe nde kobi fala Sadiraki, Mesaki, nun Abedinego Marigi Ala be, na kanyi faxama ne, a ibolon a xuntun xuntunyie ra, a xa banxi fan kana, barima ala yo mu na bafe Ala ra naxan noma mixi ratangade yi mooli ra.»

³⁰ Na temui mange naxa Sadiraki, Mesaki, nun Abedinego xa fe mate Babilon boxi ma.

Nebukadansari xa xiye firin nde

³¹ «Mange Nebukadansari nan yi masenyi tife si birin be, bonsoe birin be, xui birin falae be: Bona xa lu wo be a fanyi ra.

³² A lanma n xa tonxumae nun kaabanakoe masen wo be, Ala xungbe naxee rabaxi n be.

³³ A xa tonxumae wuya,
a xa kaabanakoe senbe gbo.

A xa mangeya mu nonma abadan,
danyi mu na a xa bui ma.»

4

¹ «N tan Nebukadansari, n nu na n ma mange banxi kui, n bone saxi, n seewaxi ki fanyi.

² N naxa xiye magaaxuxi nde sa. N naxan mapɔxunxi, a nun n laamatunyi naxan toxi n ma sade ma, nee bara n nagaaxu ki fanyi.

³ N yaamari fi Babilɔn lɔnnilae ma na nan ma e xa fa n yire, alako e xa n ma xiye tagiraba n be.»

⁴ «Karamɔxɔɛɛ, sematoe, Babilɔn serexedubee, nun mandurulae naxa fa. N naxa n ma xiye yaba e be, kɔnɔ e mu nɔ na tagirabade.

⁵ Daniyeli naxa fa n yire a dɔnxɔɛ ra, n ma kuye Beletesasari xili saxi naxan xun ma. Ala seniyenxie xaxili na a be. N naxa n ma xiye madɔxɔ a be.»

⁶ «Beletesasari, karamɔxɔɛɛ xunyi, n a kolon ala seniyenxie xaxili na i be. Gundo mu na naxan kolonfe xɔrɔxɔma i be. Awa, i xa n ma laamatunyi tagiraba n be, n naxee toxi xiye kui.

⁷ N nu na n ma sade ma temui naxe, n xaxili naxa yi laamatunyi to:

Wuri bili itexi nu tixi bɔxi ma,

⁸ a belebele, a senbe gbo.

A xunyi nu na koore ma,

dunija mixi birin nu nɔma a tode.

⁹ A burexe nu tofan,

a bogi nu wuya,

a nu mixi birin baloma.

Wula subee nu e malabuma a niini bun ma,

xɔnie nu e tɛɛ yailanma a salonyie ma.

Daalise birin nu baloe sɔtɔma a ra.»

¹⁰ «N nu na n ma sade ma temui naxe, n xaxili naxa yi laamatunyi to:

Seniyentɔɛ nde naxa keli koore ma,

¹¹ a fa a fala a xui itexi ra,

<Wo yi wuri rabira,

wo xa a salonyie sege,
 wo xa a burexe ba a ma,
 wo xa a bogie rayensen.

Sube naxee na a bun, e xa e gi,
 xoni naxee na a salonyie ma, e xa keli naa.

¹² Kονο wo xa a bili xuntunyi nun a sankee lu
 boxi,
 e xirixi yoloxonyi wure daaxi nun yoxui daaxi
 ra.

A xa lu xe ma nooge xora,
 xini xa a bunda,
 a xa a balo nooge ra alo subee.

¹³ Adama xaxili naxan na a be,
 na masarama ne, sube xaxili lu a be.
 A luma na ki ne je solofere bun ma.

¹⁴ Seniyentoe naxee mixi kantama,
 nee nan yi nate masenxi,
 alako adama birin xa a kolon
 a Ala Xungbe nan mangeyae yamarima.

A mangeya soma mixi yi ra a wama naxan xon
 ma,

hali na mixi xurun birin be.»»

¹⁵ «N tan, Mange Nebukadansari, n ma xiye
 nan ya. I tan Beletesasari, i xa na tagiraba n be,
 barima lonnila yo mu na n ma boxi ma naxan
 noma na rabade. I tan nan gbansan noma na
 rabade, barima ala seniyenxie xaxili na i be.»

¹⁶ Na temui Daniyeli, naxan xili Beletesasari, a
 naxa kaaba, a man naxa gaaxu. Mange naxa a
 fala a be, «Beletesasari, hali i mu gaaxu yi xiye
 nun a kui ife ya ra.» Beletesasari naxa a yaabi,
 «N marigi, hali yi xiye nun a kui ife findi i yaxuie
 gbe ra nu!

17 Na wuri bili i naxan toxi, naxan xungbo, a senbe gbo, a xunyi koore lima, a toma dunija yire birin ma,

18 a burexee tofan, a bogie wuya, a birin rabaloma, subee na naxan bun ma, xonie na naxan salonyie kon na,

19 i tan nan misaalixi na wuri ra. I bara senbe gbegebe soto, i xa noe bara gbo han a bara koore li, i xa mangeya fan bara dunija yire birin li.

20 I tan mange, i bara seniyentoe to, a kelima koore ma, a a falama, <Wo yi wuri rabira, wo xa a kana, konwo a bili xuntunyi nun a sankee lu boxi. Wo a xiri yolonxonyi wure daaxi nun yoxui daaxi ra. A xa lu xe ma jooge xora. Xini xa a bunda. A xa jooge don alo subee je solofere bun ma.>»

21 «Mange, n xa na tagiraba i be. Ala Xungbe bara yi nate tongo i xa fe ra.

22 I kerima ne adamadie tagi, i sa lu wulai subee ya ma. I jooge maxin alo ningee, xini i bunda. I luma na ki ne je solofere bun ma, han i xa a kolon a Ala Xungbe nan adamadie xa mangeyae yamarima. A mangeya fima a kenen mixi nan ma.

23 Wuri bili xuntunyi nun a sankee lufe boxi ma, na a masenxi ne i be, a i xa mangeya ragbilenma ne i ma. Konwo na mu rabama han i a kolon a Koore Kanyi nan fe birin yamarima.

24 Na nan a ra mange, i xa tin n ma marasi ra. I xa ba yunubi rabafe. I xa tinxin. I xa kinikini misikiinee ma, alako i xa bu bojesa kui.»

25 Na fe birin naxa kamali Mange Nebukadansari be.

²⁶ Kike fu nun firin to dangi, mange nu na a manerefe a xa banxi kui Babilon,

²⁷ a naxa a fala, «Babilon senbe gbo de! N tan nan a tixi mange yigiyade ra n yete senbe xungbe ra, alako n ma binye nun n ma nore xa gbo.»

²⁸ A fefe na woyenyi fala, xui nde naxa keli koore, «Mange Nebukadansari, n xa a fala i be, to n bara i xa mangeya ba i yi ra.

²⁹ I kerima ne mixie tagi, i sa lu wulai subee ya ma. I fama jooge nan donde alo ningee je solofere bun ma han i a kolon a Ala Xungbe nan adamadie xa mangeyae yamarima. A mangeya soma mixie nan yi ra a wama naxee xon.»

³⁰ Na woyenyi naxa kamali Mange Nebukadansari ma keren na. A naxa keri mixie ya ma, a jooge don alo ningee. Xini naxa a fate bunda, a xunsexe naxa kuya alo sege xabee, a sanxalee fan naxa kuya alo xoni sanxalee.

³¹ «Na waxati to jon, n tan Nebukadansari, n naxa n ya rate koore ma, n xaxili naxa gbilen n ma. N naxa tantui rasiga Ala Xungbe ma, n naxa a matoxo, n naxa a binya, barima Ala na na temui birin, a xa mangeya mu jonma abadan, a xa yaamari buma ne waxati birin.

³² Ala a yete waxonfe rabama ne dunija ma hali adama mu tin na ra. A wama naxan xon, a na nan nabama adama nun malekee ra. Mixi yo mu noma a matandide, a fa a fala, <I na munse rabafe?>

³³ N xaxili to gbilen n ma, n ma mangeya binye nun nore fan naxa gbilen n ma. N nasimae nun n ma mixi xungbee naxa n xili, e n doxo n ma

mange kibanyi kui. N senbe naxa gbo dangi a singe ra.

³⁴ Yakosi, n tan Nebukadansari, n Koore Mange tantuma ne, n a matoxo, n a binya. A xa kewali birin tinxin, a xa kirae birin findixi nondi nan na. A tan nan mixi xa fe magoroma, naxan a yete igboma.»

5

Sebeli magaaxuxi

¹ Loxoe nde, mange Belisari naxa xulunyi belebele ti a xa kuntigi wulu be. A naxa weni min han

² a siisi folo e ya xori. Na temui Belisari naxa yaamari fi e xa fa xema nun gbeti pootie ra, a baba Nebukadansari naxee tongoxi Ala xa hoxomobanxi kui Darisalamu. Mange bara wa a yete, a xa ginne, a xa konyi ginne, nun a xa kuntigi birin xa na see rawali xulunyi kui.

³ E to fa xema pootie ra, naxee tongo Ala xa hoxomobanxi kui Darisalamu, mange yo, a xa kuntigie yo, a xa ginne yo, nun a xa konyi ginne, e birin naxa weni min nee ra,

⁴ e man fa e xa kuyee batu, naxee yailanxi gbeti, yoxui, wure, wuri, nun geme ra.

⁵ E nu na na rabafe temui naxe, mixi belexesolee naxa mini, a nu sebeli ti banxi kanke, lanpui yatagi. Mange to belexe to sebeli ti ra,

⁶ a yatagi naxa masara. A naxa gaaxu han a xinbie nu bonbo e boore ra.

⁷ A naxa sematoe, serexedubee, nun manduru-lae xili a xui itexi ra. A naxa a fala Babilon lonnilae be, «Naxan na yi sebeli xaran, a a fasari

n be, n na kanyi maxirima ne mange dugi ra, n xeema konmagore ragoro a kon ma, n fa senbe so a yi ra n ma mangeya kui a findi mange saxan nde ra n tan nun n femati xanbi ra.»

⁸ Mange xa lonnilae birin naxa so, konɔ e mu no na sebeli xarande, e mu no sese fasaride mange be.

⁹ Na kui mange Belisasari naxa gaaxu han a yatagi naxa masara, a xa kuntigie fan naxa ifu.

¹⁰ Mange xa gine to mange nun a xa kuntigie xui me, a naxa so banxi kui xulunyi nu tife dennaxe. A naxa a fala, «Mange, i xa simaya xon xa kuya. Hali i mu gaaxu, i yatagi naxa masara.

¹¹ Mixi nde na i xa boxi ma, ala seniyenxie xaxili na naxan be. I baba xa waxati, muxu bara a to fahaamula nan na kanyi ra, a xaxili fan, a xa lonni luxi ne alo alae gbe. Na nan a ra, i baba Mange Nebukadansari nu bara a findi karamoxoe, sematoee, serexedubee, nun mandurulae xunyi ra. I baba, naxan nu mange ra, a tan

¹² a to ne a Daniyeli, Beletesasari xili saxi naxan xun, a xaxili, a xa fe kolonyi, nun a xa fahaamui fan booree birin be. A noma xiye tagirabade, a taali woyenyi fatanfasi, a maxorinyi xoroxoe yaabi. I xa Daniyeli xili, a fama ne yi fe birin tagirabade i be.»

¹³ Na temui e naxa fa Daniyeli ra mange yire. Mange naxa a maxorin, «I tan nan na Daniyeli ra, n baba faxi naxan na kelife Yudaya?

¹⁴ N bara a me a alae xaxili na i be, naxan lonni nun fahaamui belebele fima i ma.

15 E bara fa lɔnnilae nun karamɔxɔɔe ra, e xa yi sebeli xaran, e xa a fasari n be, kɔnɔ e mu nɔ na rabade.

16 N bara a me a i nɔma fee tagi rabade, a nun maxɔrinyi xɔrɔxɔe yaabide. Yakɔsi, xa i nɔma yi sebeli xarande, i a fasari n be, n i maxirima mange dugi ra, n xɛema kɔnmagore ragoroma i kɔn ma, n fa i findi mange ra naxan dangima birin na, fo n tan nun mange gbete, n femati.»

17 Daniyeli naxa mange yaabi, «I xa naafuli ragata i yete be, i xa buɔnae fi mixi gbete ma. N yi sebeli xaranma ne mange be, n man a fasari a be.

18 Mange, Ala Xungbe nan mangeya, senbe, binye, nun nɔre fixi i baba Nebukadansari ma.

19 Na nan a ra, si nun bɔnsɔe birin nu sɛrenma gaaxui ra i baba ya ra. A na wa naxan faxafe nu, a nu na faxama ne. A na wa naxan natangafe nu, a nu na ratangama ne. A na wa naxan natefe nu, a nu na ratema ne. A na wa naxan nagorofe nu, a nu na ragoroma ne.

20 Kɔnɔ a to a yete igbo a naxa dangi a i, Ala naxa a xa mangeya nun a nɔre ba a yi ra.

21 A naxa a kerɔ adamadie ya ma. A adamadi xaxili naxa masara, a findi sube xaxili ra. A naxa lu wula i sofalee fɔxɔ ra, a sɛxe don alɔ ningee. Xini nu a fate bunda, han a a kolon a Ala Xungbe nan adamadie xa mangeyae yamarima, a tan nan mangeya soma mixi yi ra a wama naxan xɔn.»

22 «I tan, a xa di Belisasari, i bara na birin kolon, kɔnɔ i mu i yete magoro feo.

23 I bara i yete ite Koore Marigi xili ma. I bara a xa hɔrɔmɔbanxi pɔotie rawali. I tan,

i xa kuntigie, i xa ginεε, i xa konyi ginεε, wo birin bara weni min na pootie ra. I bara kuyee batu naxee yailanxi gbeti, xεεma, yoxui, wure, wuri, nun gεmε ra. E mu see toma, e mu fee mεma, e mu sese kolon, kɔnɔ i bara e batu. I xa dunijεigiri birin na Ala belexe i, kɔnɔ i tan mu a tantuma.

²⁴ Na nan a toxi, Ala naxa yi belexe nun yi seбели masen i be.»

²⁵ «Yi seбели nan tixi: <Mene, mene, tekele, parisin.>

²⁶ Na wama naxan masenfe na nan ya: <Mene>, na nan na ki <kɔnti>. Ala bara i xa mangeya lɔxɔεε kɔnti, a bara danyi sa e ma.

²⁷ <Tekele>, na nan na ki <maniyε>. Ala bara i maniyε, i yelevu.

²⁸ <Parisin> na nan na ki <maitaxunyi>. Ala bara i xa mangeya itaxun Medekae nun Perisekae ma.»

²⁹ Belisasari naxa yaamari fi keren na, a Daniyeli xa maxiri mange dugi ra, a nun xεεma kɔnmagore ra, a man xa findi mange saxan nde ra bɔxi birin xun ma.

³⁰ Na kɔε kerenyi kui mixi nde naxa Babilɔn mange Belisasari faxa.

6

Ala Daniyeli ratangafe yetεε ma

¹ Dariyusi Medeka naxa findi mange ra a jε tongo senni nun firin ma.

² A naxa marasi ti e xa mixi kεmε mixi mɔxɔjɛn sugandi e xa a xa bɔxi yamari.

³ A man naxa mixi saxan ti e xun na, marasitie e dentegema naxee be alako mange xa fe birin xa sooneya. Daniyeli nu na na mixi saxanyie nan ya ma.

⁴ Xaxili fanyi mooli naxan nu Daniyeli be, na nu dangi marasimae nun e xa mangee gbe birin na. Maroxunyi naxa lu mange be a Daniyeli xa a xa boxi birin yamari.

⁵ Na xa fe ra, boore yareratie nun marasimae naxa kata e xa Daniyeli kalamu a xa mange wali kui, kono e mu tantanyi yo to a ra. A nu tinxin, e dugutegge na a ra, a fata walide.

⁶ Na temui e naxa a fala, «Won mu kalamui yo toma Daniyeli mabiri, fo a Marigi Ala xa seriye kui.»

⁷ Na kui marasimae nun e xunyie naxa siga keren na mange yire, e fa a fala a be, «Mange Dariyusi, simaya xa lu i be.

⁸ I xa boxi mangee, mange rasie, gominæ, nun kuntigie birin a maroxunxi a a lanma yi tonyi xa doxo: «Mixi yo naxan tuubima ala nde be, xa na mu a ra mixi nde be, bafe i tan mange ra xi tongo saxan bun ma, na kanyi xa raso yetee tagi.»

⁹ Yakosi mange, i xa tin yi tonyi ra, i xa i belexe foxi sa a ma alako a xa findi yaamari ra naxan mu masarama alo Medekæ nun Perisekæ darixi a ra ki naxe.»

¹⁰ Mange Dariyusi naxa a belexe foxi sa keedi ma yaamari sebexi a ma, a a findi tonyi ra.

¹¹ Daniyeli to a kolon a mange nu bara a belexe foxi sa na yaamari keedi ma, a naxa te a xonyi. A xa wunderi nu rabixi Darisalamu mabiri. Sanmaya saxan loxo yo loxo a nu a xinbi

sinma, a a Marigi Ala maxandi, a a matoxo alo a nu darixi a ra ki naxe.

¹² Yi mixie naxa siga a xonyi keren na, e fa li a na a tuubife a Marigi Ala be maxandi kui.

¹³ E naxa siga mange yire keren na, e fa a maxorin a xa yaamari ma, «Mange i mu tonyi doxo xe a mixi yo naxan tuubima ala nde be, xa na mu a ra mixi nde be, bafe i tan na xi tongo saxan bun ma, a na kanyi xa raso yetee tagi.» Mange naxa e yaabi, «Iyo. Yaamari na a ra naxan mu masarama alo Medekae nun Perisekae darixi a ra ki naxe.»

¹⁴ E naxa fa a fala mange be, «Mange, Daniyeli naxan kelixi Yudaya a mu i xui binyaxi, a mu i xa yaamari suxuxi. A Ala maxandima sanya saxan loxo yo loxo.»

¹⁵ Na woyenyi naxa mange tooo ki fanyi ra. A nu wama Daniyeli ratangafe seriye ma. A naxa fe birin naba beenun koe xa so alako Daniyeli xa kisi.

¹⁶ Kono na xemee man naxa siga mange yire, e fa a fala a be, «Mange, i xa ratu Medekae nun Perisekae xa seriye ma. Mange xa seriye mu noma masarade.»

¹⁷ Na kui Mange naxa yaamari fi e xa Daniyeli woli yetee tagi. Mange naxa a fala Daniyeli be, «I Marigi Ala, i birama naxan foxo ra tun nabexiya kui, a xa i rakisi.»

¹⁸ E naxa geme xungbe sa yetee yire naade ra, mange fan naxa a xa tonxuma sa naade ma a xa xurunde ra, alako sese naxa masara Daniyeli xa fe ra. Kuntigie fan naxa na raba.

19 Mange naxa gbilen a xɔnyi. A mu a dɛge, a mu tin fefe rabade, na kɔɛ birin a mu xi feo.

20 Kuye to iba, a naxa kurun, a siga yetɛe yire.

21 A to menni li, a naxa Daniyeli xili a xui makinikinixi ra, «Daniyeli, Ala jɪɲɛ xa konyi. I Marigi Ala, i birama naxan fɔxɔ ra tun nabɛxiya kui, a bara nɔ i ratangade yetɛe ma?»

22 Daniyeli naxa mangɛ yaabi, «Mangɛ, i xa simaya xɔn xa kuya.

23 N Marigi Ala bara a xa malekɛ xɛɛ yetɛe dɛɛ balande. E mu n tɔɔɔ fefe ma, barima Ala a kolon a n mu fe jaaxi yo rabaxi. Hali i tan mabiri mangɛ, n mu fe kobi yo rabaxi.»

24 Mange naxa sɛɛwa ki fanyi, a fa yaamari fi e xa Daniyeli rate naa kui. E to na raba, e naxa a to a fate mu maxɔnɔxi, barima a nu bara la a Marigi Ala ra.

25 Mange naxa yaamari fi, a na xɛmɛ naxɛɛ Daniyeli kalamu, e xa woli yetɛɛ tagi, e nun e xa ginɛɛ nun e xa die ra. Beenu e xa yili bɔtini li, yetɛɛ nu bara gɛ e faxade, e e xɔri birin magira.

26 Na dangi xanbi, Mange Dariyusi naxa yaamari sɛbɛ sie nun bɔnsɔɛɛ birin ma, a nun xui birin falae naxɛɛ na dunija ma, «Bɔɲɛsa fanyi xa lu wo bɛ.

27 N bara n ma mangɛya birin yaamari, wo xa gaaxu Daniyeli Marigi Ala ya ra, wo xa a binya.» «Ala jɪɲɛ na a ra. A na na temui birin.

A xa mangɛya mu kanama abadan.

A xa yaamari buma nɛ han dunija jɔn.

28 A tan nan mixi rakisima, a e ratanga.

A tɔnxumɛɛ nun kaabanakoe rabama koore nun bɔxi ma.

A tan nan Daniyeli ratangaxi yetee ma.»

²⁹ Daniyeli xa munafanyi xun naxa masa Dariyusi nun Sirusi Periseka xa mangeyae bun ma.

7

Daniyeli xa laamatunyi: Sube naani

¹ Belisasari xa mangeya ne singe ra Babilon, Daniyeli naxa xiye sa, laamatunye naxa ragoro a ma a saxi temui naxe. Na dangi xanbi, a naxa na xiye kui ife sebe.

² Daniyeli naxa a fala, «N bara laamatunyi to xiye kui ke ra, foye kelixi koore ma dunija tunxun naanie ra, a din baa ra, a a i maxa.»

³ «Sube magaaxuxi naani naxa mini baa ma, e sese keren mu a ra.

⁴ A singe nu luxi ne alo yete, sege gabutenye na naxan ma. N a to ne, e a gabutenye italama, e a ti boxi ma alo mixi, e adama sondonyi raso a fate.»

⁵ «Sube firin nde nu luxi ne alo wulai bare xungbe. A saxi a seeti ma, ganyanxori saxan na a de i, a e xinma. E naxa a fala a be, «Keli, i xa sube gbegbe don.»»

⁶ «Na dangi xanbi, n naxa sube nde to naxan luxi alo barate, konon xoni gabutenyi naani na a be, xunyi naani fan na a be. A naxa noe soto.

⁷ Na dangi xanbi, n naxa sube naani nde to xiye kui ke ra. Na fan nu magaaxu ki fanyi, a gbangbalan han. A nu sube donma a wure jinyi gbangbalanyie nan na, sube donxoe naxan lu, a naxa na maboron a sanyi ra. A tan mu nu luxi alo sube booree. Feri fu nu na a xunyi ma.

⁸ N to n ya rasiga n xa a ferie igbe, ferilannadi naxa mini booree tagi. Feri saxanyie naxa tala na ferilannadi ya ra. Ya nu na na feribe naxee nu luxialo adamadi yae. De fan nu na na feribe, naxan nu na yete igboe woyenyie falafe.»

⁹ «N naxa a to, kibanyie doxi,
Ala, fole mu na naxan be, a naxa a magoro.
A xa dugi birin fiixe alo xije,
a xunsexe luxialo gese fute,
a xa kibanyi luxi ne alo te,
sanyi digilinxie nu na a xa kibanyi ma.

¹⁰ Xure te nu goroma a ya ra.
Mixi wulu wulu nu na a batufe.
Mixi wulu wulu nu tixi a ya ra.
Kiitisea naxa e magoro, e bukie rabi.

¹¹ N naxa a to, na ferilannadi nu na yete igboe woyenyie falafe.

N naxa a to, e sube naani nde faxaxi n ya xori,
e fa a binbi wole te xora, a xa gan.

¹² Senbe naxa ba sube booree yi ra,
konowaxati nde naxa sa e xa simaya tan xun
ma.

¹³ N naxa a to xiye kui ke ra,
Adamadi maniyekelima nuxi fari,
a a masoma Ala ra, fole mu na naxan be.

¹⁴ Ala naxa senbe, binye, nun mangeya so a yi,
alako sie birin, bonsoe birin, nun xui birin falee
xa lu a xa yaamari bun ma.

A xa yaamari mu nonma abadan,
a xa mangeya buma ne temui birin,
danyi yo mu na a ma.»

¹⁵ «N tan Daniyeli, n xaxili naxa ifu, n ma xiye
naxa n magaaxu.

16 N naxa n maso mixi nde ra naxan nu na menni n ma xiye kui, n naxa a maxorin, a xa na fe fiixe n be.

17 A naxa na tagi raba n be, <Yi sube magaaxuxi naanie, dunija mange naani nan na e ra naxee fama bulade boxi ma.

18 Konɔ Ala Xungbe xa seniyentɔee fama ne mangeya sotode, a mu bama e yi ra abadan.»

19 «Na dangi xanbi, n naxa wa na sube naani nde xa fe fahaamufe. A mu nu luxi alo sube booree. A magaaxu, wure jinyie nun yoxui sanxalee nan nu na a be. A na ge sube donde, a naxan luma, a na maboronma ne.

20 N man naxa wa na feru xa fe kolonfe. Feru fu nu na a xunyi ma, konɔ feru gbete to mini, feru saxan naxa bira na feru booree ya ra. Ya nu na feru be, a de fan nu na yete igboe woyenyie falafe. A nu gbo boore feru birin be.»

21 «N naxa na feru to seniyentɔee gere ra, a naxa no e ra,

22 han Ala Xungbe, fole mu na naxan be, na fa kiiti sade e tagi temui naxe, a fa nondi fi a xa seniyentɔee ma, alako e xa mangeya soto.»

23 «A naxa na fasari n be yi ki, <Na sube naani nde findixi dunija mangeya nde nan na, naxan mu luxi alo boore mangeyae. A fama ne dunija birin sotode, a a halaki, a a maboron.

24 Na feru fu findixi mange fu nan na, naxee fama tide na mangeya xun ma. E na dangi, mange gbete tima ne. A mu luma alo e tan, a fama mange saxan nagorode.

25 A woyenma ne Ala Xungbe xili ra, a seniyentɔee jaxankata, a wa waxatie nun

seriyee masarafe. Seniyentoe fama ne lude a belexe waxati saxan nun a tagi bun ma.

²⁶ Na dangi xanbi, kiiti sama ne, mangeya bama ne a yi ra, a halaki kerenyi ra.

²⁷ Mangeya, yaamari, nun binye naxan birin na dunija, na fama ne fide Ala Xungbe xa seniyentoe ma. Ala xa mangeya mu jonma abadan. Senbe kanyi birin fama ne a xa yaamari suxude, e a rabatu.»

²⁸ «Masenyi danyi nan yi ki. N tan Daniyeli, n naxa gaaxu n ma manoxunyie ra han n yatagi naxa masara. N naxa yi masenyi birin nagata n boje ma.»

8

Daniyeli xa laamatunyi: yexee kontonyi nun sikote

¹ Mange Belisasari xa mangeya je saxan nde ra, n tan Daniyeli naxa xiye gbete sa.

² N nu na Suse ne, Elama boxi mange taa, xure nde de ra naxan xili «Ulayi xure.»

³ N to n ya rakeli, n yexee kontonyi nan to, a tixi xure de ra. Feri kuye firin nu na a xunyi. Naxan bula a donxoe ra, na nu kuya boore be.

⁴ N naxa yexee kontonyi to, a kuye botima a ferie ma sogeorode biri, koola biri, nun yirefanyi biri. Sube yo mu nu noma tide a kanke, birin nu na a xa noe nan bun ma. A nu a waxonfe birin nabama, a senbe fan nu gboma nan tui.

⁵ N nu na n manoxunfe na ma temui naxe, sikote nde naxa fa keli sogeorode. A naxa boxi birin ipere, konoo a sanyi mu din boxi ra. Feri magaaxuxi nde nu na a yae tagi.

⁶ A naxa fa han γεχεε kontonyi ferri firin kanyii yire, n naxan to xure δε ra. A naxa a gi, a bonbo a ra a senbe birin na.

⁷ N naxa a to a γεχεε kontonyi gerema, a naxa a ferri firinyi kana. Kontonyi mu no a ra. Sikote naxa a rabira boxi, a a maboron, mixi yo mu no e tagi ibade.

⁸ Sikote naxa xungbo a fanyi ra, konno a senbe to gbo, a ferri magaaxuxi naxa gira. Ferri magaaxuxi naani gbete naxa bula a noxo ra. E ya nu rafindixi dunija tunxun naanie biri ra.

⁹ Ferri lanmadi naxa mini ferri nde ma, a kuya folo yirefanyi biri, sogetede biri, nun boxi nde mabiri ra naxan tofan boxi birin be.

¹⁰ A naxa kuya han a te koore maleke galie xili ma. A naxa na maleke ndee nun tunbui ndee rabira boxi ma, a e maboron.

¹¹ A naxa a yete ite han koore maleke galie xa mange fan xili ma, a fa na mange xa serexe ba a yi ra, naxan nu bama loxo yo loxo. A man naxa a xa yire seniye nxi fan mabere.

¹² Koore maleke galie naxa lu sikote xa noe bun. Serexe naxan nu bama loxo yo loxo, na fan naxa kana matandi saabui ra. Ferri naxa nondi wole. A xa fe naxa sooneya.

¹³ N naxa seniye nte nde xui me, a woyenfe a boore seniye nte be, «Yi laamatunyi naxan findixi serexe kanafe ra, tinxintareya xa gbaloe, yire seniye nxi maberefe, nun koore maleke galie lufe na noe bun, e maboron, na birin buma xi yire?»

¹⁴ A naxa n yaabi, «Xi wulu keren xi keme xi tongo suuli, na dangi xanbi, na yire seniye nxi

man naseniyenma ne.»

15 N tan Daniyeli, n to nu na laamatunyi xa fe marɔxunma, alako n xa a fahaamu, daali nde naxa ti n ya i naxan nun mixi maniyɛ.

16 N naxa mixi nde xui mɛ keli xure ra naxan xili «Ulayi xure,» a a falama a xui itexi ra, «Yibirila, laamatunyi tagiraba a bɛ.»

17 A naxa a maso n na. N naxa gaaxu a ya ra ki fanyi, n nan n felen bɔxi ma. A naxa a fala n bɛ, «Adamadi, i xa a kolon yi laamatunyi waxati dɔnxɔɛ nan ma fe masenma.»

18 A nu wɔyɛnfe n bɛ tɛmui naxɛ, n naxa matu a ra, n nan n yatagi rafelen bɔxi ma, kɔnɔ a naxa a bɛlɛɛɛ din n na, a n nakeli.

19 A man naxa a fala n bɛ, «N xa i rakolon fe ma naxan fama rabade xɔnɛ nɔn tɛmui, barima waxati bara sugandi na nɔnfe ma.

20 I yɛxɛɛ kontonyi ferɪ firinyie naxee toxi, nee misaalixi Mede nun Perise mangɛɛ nan na.

21 Sikɔtɛ xabe kanyi tan misaalixi Gireki bɔxi mange nan na. Feri belebele naxan na a yatagi, na misaalixi mange singe nan na.

22 Feri singe to gira, ferɪ naani naxa mini a nɔxɔɛ ra. Nee misaalixi na bɔxi mangɛya naanie nan na, kɔnɔ e sɛnbɛ mu gbo alo na singe.»

23 «Na mangɛyae na nɔn, yunubitɔɛɛ xa fe kobie na kamali, mange gbɛtɛ kelima nɛ, a a yetɛ igbo, a mixie madaxu.

24 A sɛnbɛ fama nɛ gbode, kɔnɔ na mu kelima a tan xa ma. A gbaloe magaaxuxie rabama nɛ, a waxɔnfe birin sɔɔneyama nɛ, a sɛnbɛmae nun seniyɛntɔɛɛ halakima nɛ.

²⁵ A a yete igboma ne a xa naafuli nun a xa yanfanteya xa fe ra. A mixi gbegbe faxama ne, naxee boje nu saxi. A kelima ne mangee xa mange xili ma. Kono na birin dangi xanbi, a fama ne halakide, halaki naxan mu kelixi adama ma.

²⁶ Na laamatunyi naxan xi xasabi xa fe falaxi, na mu kanama, kono i xa a ragata gundo ra, barima a temui xonnakuye nan ma fe masenma.»

²⁷ «N tan Daniyeli, n senbe birin naxa non, n man fa fura xi wuyaxi bun ma. N to yalan, n naxa keli, n fa mange xa walie suxu. Na laamatunyi naxa n ifu, n mu no a fahaamude.»

9

Daniyeli Ala maxandife

¹ Dariyusi, Asuyerusu xa di naxan keli Mede bonsoe, a naxa findi Kalidi mange ra.

² A xa mangeya je singe, n tan Daniyeli, n naxa a kolon kitaabui saabui ra a Alatala nu bara a fala Annabi Yeremi be, a Darisalamu xa kasare buma ne je tongo solofere.

³ Na na a to, n naxa sunyi suxu, n sunnun donma ragoro n ma, n te xube maso n xunyi ma, n naxa n ya rafindi n Marigi Ala ma, n a maxandi.

⁴ N naxa n Marigi Alatala maxandi yi ki, «N Marigi Ala, naxan senbe gbo, naxan magaaxu, naxan a xa saate rakamalima, naxan hinnema a xanuntenyie ra nun a foxirabiree ra,

⁵ muxu bara yunubi raba, muxu bara tantan, muxu bara findi mixi paaxi nun matandilae ra,

muxu bara gbilen i xa seriye nun i xa yaamarie foxo ra.

⁶ Muxu mu i xa konyie xui suxu, i xa namipɔnmɛ naxee wɔyɛn i xili ra muxu xa mangɛɛ bɛ, a nun muxu xa mangɛdie, muxu babae, nun muxu xa pama birin bɛ.»

⁷ «I tan Marigi, i tinxin, kɔnɔ muxu nu bara i yanfa. To loxɔɛ muxu birin yaagixi na nan ma, Yudayakae, Darisalamukae, Isirayilakae, naxee na be, naxee na yire makuye, naxee na pamanɛ birin i muxu rayensenxi dennaxɛ.

⁸ Alatala, muxu birin yaagixi, muxu xa mangɛɛ, muxu xa mangɛdie, nun muxu babae. Muxu yaagixi barima muxu bara yunubi raba i ra.

⁹ Kɔnɔ i tan muxu Marigi Ala, i bara hinne muxu ra, i bara dije muxu ma, hali muxu to i matandi.

¹⁰ Muxu mu muxu Marigi Alatala xui suxu. Muxu mu bira a xa seriye foxo ra, a naxan masenxi a xa konyi namipɔnmɛɛ saabui ra.

¹¹ Isirayila pama birin bara i xa seriye matandi, muxu bara muxu makuya i ra, muxu mu i xui suxu.»

«Na nan a ra, danke naxee sɛbɛxi Tawureta Munsa kui a bara goro muxu ma. Muxu bara Ala xa konyi Munsa xa seriye kana, na bara findi yunubi ra muxu bɛ Ala mabiri.

¹² I naxan fala muxu xa fe ra, a nun muxu xa mangɛ xa fe ra, naxee nu muxu yamarima, i bara na wɔyɛnyi rakamali. I bara muxu paxankata a paaxi ra. I naxan nabaxi Darisalamu ra, pama yo mu nu na paxankate mɔoli singe soto.

13 Na tōore birin bara muxu li alo Tawureta Munsa a masenxi ki naxe. Kōno muxu mu muxu Marigi Alatala maxandi, muxu mu gbilen muxu xa fe jaaxie fōxo ra, muxu mu i xa nōndi suxu.

14 Na nan a ra, Alatala bara yi tōore ragoro muxu ma, barima muxu Marigi Alatala xa kewali tinxin, kōno muxu mu a xui suxu.»

15 «Muxu Marigi Ala, i bara i xa jama ramini Misira bōxi ma i belexe senbema ra. Han to i xili itexi falama na xa fe ra. Kōno muxu tan bara yunubi raba, muxu bara yunubi soto.

16 Marigi, i to darixi fe tinxinjie raba ra, i xa dijɛ Darisalamu nun i xa geya seniyeŋxi ma. I boje xa xinbeli, i naxa xōno. Muxu xa yunubie nun muxu babae xa yunubie bara Darisalamuka birin nayaagi muxu dōxōbooree xon ma.»

17 «Yakosi, muxu Marigi Ala, yandi, i xa i xa konyi xa dube suxu, i xa tin yi maxandi ra i xili fanyi xa fe ra. I xa i xa nore ragoro i xa hōromōbanxi ma, naxan birin kanaxi.

18 N Marigi Ala, i tuli mati n na. I xa muxu xa taa kanaxi mato, i xili saxi naxan xun ma. Muxu mu i maxandima muxu xa kewali tinxinjie xa saabui ra. Muxu i maxandima i xa kinikini xungbe nan saabui ra.

19 Marigi, i xa muxu xa dube suxu. Marigi, i xa dijɛ. Marigi, i xa i jengi sa muxu xon ma. N Marigi Ala, i naxa dugundi, fe nde raba i xili fanyi xa fe ra, barima i xili saxi yi taa nun yi jama nan xun ma.»

20 N naxa woyen n Marigi Alatala be, n naxa n ma yunubie nun Isirayila jama xa yunubie masen a be. N man naxa n Marigi Alatala maxandi a xa geya seniyeŋxi be.

²¹ N to nu na Ala maxandife, Yibirila, n maleke naxan to n ma xiye singe kui naxa fa a gi ra keli koore ma nunmare serexe ba temui.

²² A naxa n xaran yi woyenyi ra, «Daniyeli n bara fa yakosi alako i xa fahaamui soto.

²³ I to Ala maxandi folo tun, Ala naxa n xee alako n xa masenyi ti i be, barima Ala xanuntenyi nan na i ra. I xa yi woyenyi rame, i xa yi laamatunyi fahaamu.»

²⁴ «Ala bara nate tongo

i xa pama nun i xa taa seniyenxi

xa lu konyiya kui loxoxun tongo solofere bun ma, alako e xa fe jaaxie nun e xa yunubie xa dan.

Na waxati bun ma e e xa yunubi sare fima ne,

e Ala xa tinxinyi soto naxan mu jonma abadan.

Na kui, laamatunyi nun namijonne xa woyenyi kamalima ne,

Ala man gbilen a xa yire seniyenxi.

²⁵ I xa a kolon, i xa a fahaamu.

Darisalamu tife yaamari ma temui naxe,

han mange sugandixi fa temui,

loxoxun solofere nan dangima.

Beenun loxoxun tongo senni nun firin xa dangi,

taa nun a tete fama ne tide,

hali na fa rabama toore nan na.

²⁶ Na loxoxun tongo senni nun firin dangi xanbi,

e Ala xa mixi sugandixi faxama ne,

mixi yo mu a xun mafalama.

Na dangi xanbi, mange nde xa pama fama ne,

a na taa nun na yire seniyenxi kana.

Na gbaloe mixie terennama ne,

alo banbaranyi mixie terennama ki naxe.

Gere jaaxi mu jɔnma han a jɔn waxati naxan natexi.

²⁷ Na mange fama ne saate xiride a tan nun mixi gbege tagi loxoɔun keren bun ma.

Na loxoɔun tagi, a tɔnyi doxoɔma ne serexe bafe ma.

A xa kane kamalima fe raharamuxi jaaxi ndee nan na.

A luma ne na fe birin kui han a faxa temui, alo a natexi ki naxe.»

10

Daniyeli xa xiye saxan nde

¹ Perise mange Sirusi xa mangeya je saxan nde ra, Ala naxa masenyi nde so Daniyeli yi ra, naxan xili Beletesasari. Masenyi hagiɛ nan nu na ra, a gere belebele nan ma fe masenma. Daniyeli naxa na me, a na xiye fahaamu.

² Na temui, n tan Daniyeli, n naxa loxoɔun saxan naba sunnunyi kui.

³ N mu donse fanyi yo don, n mu sube don, n mu weni min, n mu ture xiri joxunme yo maso n ma, han na loxoɔun saxan kamali temui naxe.

⁴ Kike singe xi moxoɔɔen nun naani nde ra, n nu na Tigiri xure de ra.

⁵ N to n ya rakeli, n naxa mixi nde to, dugi fiixe fanyi ragoroxi a ma, a tagi ixirixi beleti xeeɛma daaxi ra naxan keli Ufasi.

⁶ A fate nu yanbama alo diyaman geme, a yatagi alo seyamakonyi, a yae alo te, a belexee nun a sanyie alo yoxui fanyi. A xui nu luxi ne alo galanyi.

⁷ N tan, Daniyeli, n keren nan na laamatunyi toxi. Mixi naxee nu na n seeti ma, e mu

laamatunyi to, kono gaaxui naxa e suxu, e naxa e gi, e sa e noxun.

⁸ N naxa lu naa n keren. N to na laamatunyi fanyi to, n naxa matu a ra, n yatagi fan naxa masara.

⁹ N to na mixi woyen xui me, n naxa n felen boxi ma, n de naxa ixara.

¹⁰ Belexe nde to din n na, n naxa n felen, n xinbi nun n belexee xun na, kono n fate birin nu serenfe n ma.

¹¹ A naxa a masen n be, «Daniyeli, mixi xanuxi, i xa n ma masenyi fahaamu. Keli, i ti, barima n xeexi i tan nan ma.» A to na fala n be, n naxa keli n serenfe ra.

¹² A naxa a masen n be, «Daniyeli i naxa gaaxu, barima i to wa fahaamui fenfe yete magoroe kui Ala ya i, Ala bara i xa maxandi suxu. N faxi be na nan ma.

¹³ Kono Sentane xa maleke naxan na Perise boxi ma, a naxa ti n ya ra xi moxoren nun keren, han Mikayeli, Ala xa malekee xa mange xungbe nde, naxa fa n malide. Na kui n bara bu Perise mangee yire,

¹⁴ kono yakosi n bara fa i rakolonde fe ma naxan fama rabade i xa pama ra temui naxan sa fama, barima laamatunyi keren luxi na waxati xa fe ra.»

¹⁵ A to nu na woyenfe n be, n naxa n yatagi rafelen boxi ma, n dundu yen.

¹⁶ Na xanbi, adamadi maniye nde naxa fa, a a belexe din n de kiri ra. N naxa n de rabi, n fa a fala na be, «N marigi, na laamatunyi bara n yatagi masara, a n matu a ra.

17 N tan i xa konyi di woyenma n marigi ra di? N senbe birin bara non, jengife yati bara xoroxo n be.»

18 Na temui na adamadi maniyε naxa a belexε din n na a firin nde ra, n fa senbe soto.

19 A naxa a masen n be, «Ala Xanuntenyi, i naxa gaaxu, i boje xa sa. Limaniya gben, i i senbe so.» A to na fala n be, n naxa senbe soto keren na. N naxa a fala a be, «N marigi, i xa i xa masenyi ti n be, barima n bara senbe soto i saabui ra.»

20 A naxa a masen n be, «N faxi i yire fe naxan ma i a kolon? Yakosi n xa gbilen, n xa sa Perise mange gere. N na siga, Gireki mange fama ne.

21 Wo xa mange Mikayeli gbansan na n malife na gere kui. Konɔ beenu n xa siga, n xa nondi buki masenyi masen i be.»

11

Maleke xa masenyi Daniyeli be

1 «N to nu na Mede mange Dariyusi malife a xa mangeya je singe ra.

2 Yakosi n xa nondi fala i be. Mange saxan fama ne Perise yamaride. Mange naani nde fama ne naafuli gbegebe sotoɔde dangife booree ra. A na senbe soto temui naxe a naafuli ki ma, a kelima ne Gireki mangeya xili ma.»

3 «Konɔ mange senbema nde fama ne kelide, a boxi yamari senbe belebele ra. Naxan yo a kenɛn, a na rabama ne.

4 Konɔ na dangi xanbi, a xa mangeya fama ne kanade, a rayensen dunija birin ma. A mu luma a bonsoe be, a mu findima mangeya senbema ra

alo a singe. A xa mangeya bama ne a yi ra, a lu mixi gbete be.»

⁵ «Mange naxan na yirefanyi ma, na findima ne senbema ra, konɔ a xa mangedi nde fa senbe sotode dangife a tan na, a boxi yamari noe xungbe ra.»

⁶ «Ne ndee na dangi, mange naxan na yirefanyi ma, a fama ne a xa di gine fide mange ma naxan na koola ma, alako saate xa lu e tagi. Konɔ na gine senbe mu a ikuyama. A tan yo, a xa mɔri yo, a baba yo, nun a xa mixi birin bonoma ne.

⁷ Na gine xa di nde fama ne kelide, a fa findi a baba joxoe ra. A fama ne node na mange ra naxan na koola ma, a findi senbema ra.

⁸ A e xa kuyee nun e xa xema nun gbeti birin xaninma ne Misira boxi ma. A makuyama ne koola mange ra ne ndee bun ma.

⁹ Mange naxan na koola ma, na yirefanyi mange gerema ne, a fa gbilenma a xonyi.»

¹⁰ «Na mange naxan na koola ma, na xa die soori gbegbe malanma ne, e xa gere ti a ifure ra alo banbaranyi dinma boxi ra ki naxe. E fama ne gere ti ra han e tan nun e yaxuie xa naaninyi ra. Na dangi xanbi, e man gbilenma ne e xonyi.

¹¹ Mange naxan na yirefanyi ma, na fama ne xonode, a mini koola mange xili ma, soori gbegbe na naxan yi ra. A na no na soori gali ra temui naxe,

¹² a e xaninma ne konyiya kui. A a yete igboma ne na xa fe ra. A soori wulu wulu faxama ne, konɔ a mu xunnakeli yo sotoma.»

¹³ «Mange naxan na koola ma, a soori gbegbe malanma ne dangife a naxan singe malan na. Ne

ndee na dangi, a man gere tima ne soori nun naafuli gbegbe ra.

¹⁴ Mixi gbegbe fama ne kelide yirefanyi mange xili ma. I xa mixi kalabante ndee kelima ne alako laamatunyi xa kamali, kono a mu sooneyama e be.

¹⁵ Mange naxan kelima koola ma, a bendε malanma ne tete sεeti ma alako a xa no taa makantaxi masotode. Boore xa soori fanyie mu noma e yete makantade, e fama lude e yaxuie nan belexe.

¹⁶ Mange naxan kelima koola ma, na fama ne a waxonfe birin nabade a yaxuie ra. A na ti na boxi tofanyi ma, a wama naxan yo rabafe, a noma ne na ra.»

¹⁷ «A nate tongoma ne a xa na boxi yamari a senbe birin na, a lanyi xiri a nun na mange. A a xa di gine nde soma ne a yi ra, alako a xa no na mangeya sotode, kono na mu sooneyama.

¹⁸ Na dangi xanbi, a katama ne boxie sotode naxee na baa de ra. A ndee sotoma ne, kono soori mange nde a xa yete igboja kanama ne, a a rayaagi.

¹⁹ Na nan a niyama, a gbilen a xonyi, a xa taa makantaxie na dennaxe. Na kui a senbe kanama ne, a bira, a mu kelima sonon.»

²⁰ «Mange naxan tima na xanbi ra, na duuti maxili jaaxi nde xεema ne boxi yire nde ma, dennaxe tofan a birin be. A mu buma, na mange fan birama ne, kono a xa bire mu fatanma gere xa ra, xa na mu a ra xonnanteya.»

²¹ «Mixi jaaxi nde tima ne a joxoe ra, naxan mu fatanxi mange xabile ra. A soma ne boxi ra bojesa temui, a mangeya masoto yanfanteya ra.

22 Sɔɔri gali katama nɛ nɔde a ra, kɔnɔ a e birin faxama nɛ, e tan nun mangɛ saate na e nun naxan tagi.

23 A tan nun naxee yo saata, a fama nɛ nee yanfade. Na kui, hali a xa gali mu gbo, a senbe sɔtɔma nɛ.

24 A man soma nɛ bɔxi fanyie kui, a naafuli birin ba bannae yi ra, a a so a xa mixie yi ra. A fe rabama nɛ a babae nun a benbae singe mu nu naxan naba. A na birin nabama yanfanteya nan na waxati nde bun ma.»

25 «A sɔɔri gali belebele rakelima nɛ, e xa a senbe masen yirefanyi mangɛ bɛ. Sɔɔri gali belebele luma nɛ na mangɛ fan yi ra, kɔnɔ e mu tima kɔɔla mangɛ ya ra yanfanteya saabui ra.

26 Mangɛ naxan kelima yire fanyi ma, a xa mixie nan yati fama a yanfade. A yaxuie geenima nɛ, e a xa sɔɔri gbegbe faxa.

27 Na mangɛ firinyi fama nɛ lude yire keren, e xa e boore tɔɔrɔ. E wule falama nɛ e boore bɛ, kɔnɔ e bore faxafe mu sɔneyama han waxati sugandixi xa a li.

28 Kɔɔla mangɛ gbilenma nɛ a xɔnyi a nun naafuli belebele ra. A kelima nɛ saate seniyenxi xili ma, a fa gbilen.»

29 «Waxati na kamali, a man sigama nɛ yirefanyi ma gere sode. Kɔnɔ yi biyaasi mu luma alo a singe.

30 Mixie fama nɛ kunkuie kui a gereke kelife sogegorode. E na nɔ a ra, a man gbilen a xɔnyi. A xa xɔnɛ kui, a fe jaaxi rabama nɛ mixie ra naxee na saate seniyenxi kui, kɔnɔ naxee na

saate seniyeñxi rabeñin, a fe fanyi rabama ñe nee tan be.»

³¹ «A soorie yamarima ñe, e xa hořomobanxi kana. Na kui seřexe mu bama loxoẽ birin alo a nu darixi raba ra ki naxe. Yaxuie fama ñe fe haramuxi rabade menñi.

³² A saate kanee sořoma ñe wule matoxoẽ ra, koño naxee tan e Marigi Ala kolon, nee tondima ñe.

³³ Loñnilae pama xaranma ñe, koño e yaxuie fa e faxade santidegema nun te ra, xa na mu a ra e e xanin konyiya kui, e e xa se birin ba e yi ra.

³⁴ Ndee fama ñe loñnilae malide, koño a gbege e yanfama ñe.

³⁵ Loñnila ndee birama ñe, alako e xa seniyeñ toore saabui ra beenun waxati xa kamali.»

³⁶ «Na mange fama ñe a waxoñfe rabade. A a yete itema ñe, a a yete igbo dangife alae birin na, a woeyenyi magaaxuxi fala Ala xili ma, naxan gbo alae birin be. A na fe mooli birin nabama ñe han Ala xa xone xa waxati xa kamali.

³⁷ A mu ala yo binyama, hali a babae gbee nun a xa ginẽ gbee. A mu ala yo binyama barima a a yete igboma ñe dangife e birin na.

³⁸ A xa taa makantaxie findima ñe a xa alae ra, a fa e batu xema, gbeti, gema tofanyie, nun naafuli mooli birin na. A babae mu nu darixi na fe mooli ra.

³⁹ A gere tima boñsoẽ nde xa ala nan xa mali ra. A mixi binyama ñe naxan a yete magoroma a be, a a niya mixi gbege xa lu e fan bun ma. A boxie itaxunma ñe mixie ma naxee koñiri soma a yi ra.»

⁴⁰ «Waxati doñxoẽ na a li, yirefanyi mange kelima ñe koola mange xili ma. Mange fama ñe

kelide koola ma, a din boore ra alo banbaranyi dinma boxi ra ki naxe. Soori ragisee, soe ragie, nun kunkui gbegbe na a yi ra.

⁴¹ A fama ne boxi ma dennaxe tofan dangi boxi birin na, mixi wuyaxi halaki, kono Edon, Mowaba, nun Amoni kuntigie e yete sotoma ne.

⁴² Boxi gbegbe luma ne a xa noe bun ma, hali Misira, a mu noma a yete sode a yi.

⁴³ A Misira xema, gbeti, nun naafuli birin tongoma ne. Libiyakae nun Etiyopikae fan birama ne a foxo ra.

⁴⁴ Kono xibaaru naxan kelima sogetede nun koola biri ra, na fama ne a magaaxude han a siga a boje texi ra, a xa pama wuyaxi halaki.

⁴⁵ A a xa mange leele tima baee nan longori ra, geya seniye nxi mabiri naxan tofan geya birin be. Faxe a terennama menni ne, mixi yo mu fa a malide.»

12

Maleke xa masenyi rajonyi

¹ «Na waxati, maleke mange Mikayeli kelima ne, maleke naxan i xa pama makantama.

Na findima waxati xoxoxe nan na, naxan maniye singe mu nu to, kabi pamanee fole han yakosi.

Na waxati, naxee xilie sebexi buki kui, e kisi sotoma ne.

² Mixi gbegbe naxee faxaxi e na gaburi kui, e kelima ne.

Ndee sigama ne ariyanna, ndee siga yahannama yaagi kui.

³ Lonnilae yanbama ne alo koore xori,

karamoxo tinxinxi naxee pama rafama tinxinyi ma,
 nee yanbama ne alo tunbuie,
 naxee mu xubenma abadan.»

⁴ «Daniyeli, i xa yi masenyi findi gundo ra. Yi buki ragali han waxati rajonyi. Na temui mixi gbege a xaranma ne, e xa fahaamui xun masa.»

⁵ N tan Daniyeli, n naxa xeme gbete firin to xiye kui. Keren tixi xure de ra be biri, boore tixi naakiri ma.

⁶ Keren naxa xeme maxarin naxan nu na xure xun ma, dugi fiixe ragoroxi naxan ma, «Na fe magaaxuxie jonma temui mundun?»

⁷ Dugi fiixe kanyi, naxan nu tixi xure xun ma, na naxa a belexe firinyie ite koore ma, a fa a fala, «N bara n kali Ala xili ra naxan na abadan, yi fe xa bui, waxati saxan nun a tagi nan a ra. A fama kamalide pama seniyenxi senbe na jon temui naxe.»

⁸ N na me ne, konon mu a fahaamu. N naxa a maxarin, «N marigi, yi fe jonma di?»

⁹ A naxa n yaabi, «Daniyeli, siga, barima yi masenyi gundo na a ra, a noxunxi han waxati rajonyi.

¹⁰ Mixi wuyaxi seniyenma ne, e fiixe, noxo birin ba e ma. Konon mixi paaxie mu sese fahaamuma, e luma ne fe paaxi raba ra. Lonnillae tan fahaamui sotoma ne.»

¹¹ «Laxo yo laxo serexe dan temui ma, han fe raharamuxi donxo raba temui, xi wulu keren, xi keme firin tongo solomanaani nan na e tagi.

¹² Seewe na mixi be naxan a tunnabexima han xi wulu keren, xi keme saxan, xi tongo saxan a nun suuli xa kamali.

¹³ I tan Daniyeli, i xa i tunnabexi han a jɔnma temui naxe. Na temui i fama ne i malabude, i man gbilen keli ra alako i xa i ke soto saamin ti lɔxɔe.»

Soso Kitaabuie: Tawureta, Yabura, Inyila
The Holy Bible in the Susu language of Guinea (Soso
Kitaabuie: Tawureta, Yabura, Inyila Bible)

copyright © 2015 Mission Évangélique Réformée Néerlandaise et les
Traducteurs Pionniers de la Bible

Language: Susu

Contributor: Mission Évangélique Réformée Néerlandaise

This translation is made available to you under the terms of the Creative
Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it
in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.
Pictures included with Scriptures and other documents on this site are
licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses,
please contact the respective copyright owners.

2020-11-11

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source
files dated 29 Jan 2022

f1d08866-ea3e-5b9b-b506-e7690c5c61d2